

3. Про Положення про Державну митну службу України: Указ Президента України від 12 травня 2011 р. N 582/2011 / [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?code=582/2011>.
4. Модельний закон про наркотичні засоби, психотропні речовин і їх прекурсорів від 16 листопада 2006 р. N 27-6 / [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1014.5709.0>.
5. Штанько Д.О. Організаційно-правові засади протидії незаконному обігу наркотичних засобів та психотропних речовин серед молоді: дис. канд. юрид. наук: 12.00.07 / Штанько Д.О. – Х., 2003. – 185 с.
6. Огляд роботи зі споживачами ін'єкційних наркотиків в Україні в контексті боротьби з епідемією ВІД/СНІД / Л. Амджадін, Л. Андрущак, І. Звершховська, Л. Зябров та ін. – К. : Центр соціальних експертиз Інституту соціології НАН України, 2005. – 168 с.
7. Наркозлочинність: кримінологічна характеристика та запобігання: [науково-практичний посібник] / А.А. Бова, В.І. Женунтій, А.П. Закалюк та ін. – К. : 2006. – 296 с.
8. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади: Указ Президента України від 09 грудня 2010 р. № 1085/2010 / [Електронний ресурс] : – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/U1085_10.html.
9. Легецький М.П. Адміністративно-правові заходи протидії правопорушенням, вчиненим неповнолітніми, у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів: дис. канд. юрид. наук: 12.00.07 / Легецький М.П. – К., 2004. – 208 с.
10. Чувирін Д.Е. Протидія незаконному переміщенню наркотичних засобів через державний кордон України вимагає нових підходів / Д.Е. Чувирін / [Електронний ресурс] : – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/bozk/18text/g18_11.htm.

УДК 35.072.6 : 34 (477)

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Кушнір С.М., ст. викладач

Запорізький національний університет

Наукова стаття присвячена змістовному аналізу зарубіжного досвіду громадського контролю за діяльністю органів державної влади. Досліджується досвід створення та функціонування громадських рад при органах державної влади та місцевого самоврядування в зарубіжних країнах. Аналізується порядок висвітлення діяльності органів державної влади в засобах масової інформації зарубіжних країн. Узагальнюється позитивний досвід громадських слухань та інших інструментів громадського контролю. Визначається можливість запозичення найкращого позитивного зарубіжного досвіду з метою впровадження в українську юридичну практику.

Ключові слова: громадський контроль, зарубіжний досвід, громадські ради, прозорість, громадські слухання, засоби масової інформації, відкритість, запозичення.

Кушнір С.Н. ЗАРУБЕЖНИЙ ОПЫТ ОБЩЕСТВЕННОГО КОНТРОЛЯ ЗА ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ ОРГАНОВ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ВЛАСТИ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕГО ВНЕДРЕНИЯ В УКРАИНЕ / Запорожский национальный университет, Украина

Научная статья посвящена содержательному анализу зарубежного опыта по осуществлению общественного контроля за деятельностью органов государственной власти. Исследуется опыт создания и функционирования общественных советов при органах государственной власти и местного самоуправления в зарубежных странах. Анализируется порядок освещения деятельности органов государственной власти в средствах массовой информации зарубежных стран. Обобщается позитивный опыт общественных слушаний и других инструментов общественного контроля. Определяется возможность заимствования лучшего позитивного зарубежного опыта с целью внедрения в украинскую юридическую практику.

Ключевые слова: общественный контроль, зарубежный опыт, общественные советы, прозрачность, общественные слушания, средства массовой информации, открытость, заимствование.

Kushnir S.M. FOREIGN EXPERIENCE OF THE PUBLIC CONTROL ABOVE ACTIVITY OF BODIES OF STATE AUTHORITY AND OPPORTUNITY OF HIS INTRODUCTION IN UKRAINE / Zaporizhzhya national university, Ukraine

The scientific publication is devoted to the substantial analysis of foreign experience on realization of the public control above activity of bodies of state authority. The experience of creation and functioning of public councils is investigated at bodies of state authority and local self-management in foreign countries. The order of illumination of activity of bodies of state authority in mass media of foreign countries is analyzed. The positive experience of public hearings and other tools of the public control is generalized. The opportunity of borrowing of the best positive foreign experience is defined with the purpose of introduction in the Ukrainian legal practice.

Key words: the public control, foreign experience, public councils, transparency, public hearings, mass media, openness, borrowing.

В умовах глобалізації та інформаційної інтеграції вивчення позитивного зарубіжного досвіду набуває особливої важливості. У мережі Інтернет кордони між країнами є умовними і це дозволяє дослідникам швидко і раціонально знайомитися з досягненнями зарубіжних колег. Позитивний досвід громадського контролю в зарубіжних країнах та потенційна користь від його запозичення для України обумовлює актуальність написання даної наукової статті.

Проблеми організації та здійснення громадського контролю в Україні є очевидними, тому доцільним є дослідження відповідного зарубіжного досвіду. У свою чергу, швидкість розвитку наукоємких технологій та реальних можливостей їх використання для здійснення громадського контролю обумовлює наукову новизну дослідження останніх досягнень зарубіжних країн у цій сфері.

Науковий аналіз позитивного зарубіжного досвіду громадського контролю за діяльністю органів державної влади та його подальше узагальнення з метою впровадження в Україні створює основу для практичного удосконалення чинного законодавства, що регулює організацію та здійснення громадського контролю. Це підтверджує практичну значимість дослідження зазначеної теми.

Проблемам та напрямкам громадського контролю присвятили свої праці відомі вітчизняні та зарубіжні науковці: С.Г. Братель, С.Ф. Денисюк, О.Б. Єлізаров, А.С. Крупник, М.І. Клишко, В.К. Колпаков, А.П. Мукшименко, Т.В. Наливайко, Т.В. Семигіна та інші відомі науковці.

На особливу увагу заслуговують роботи Е.М. Кац щодо узагальнення досвіду громадського контролю в США та А.С. Крупника, який дослідив досвід багатьох країн щодо організації та здійснення громадського контролю. Проте, враховуючи швидкість наукового та технічного прогресу ряд нових інноваційних способів громадського контролю в зарубіжних країнах залишається недослідженим і потребує наукового аналізу та узагальнення.

Об'єктом наукового дослідження наукової статті є суспільні відносини в сфері організації та здійснення громадського контролю в зарубіжних країнах. Предметом наукового дослідження є правові інструменти громадського контролю за діяльністю органів державної влади та органів місцевого самоврядування в зарубіжних країнах у контексті можливості їх запозичення для України.

Метою написання даної статті є дослідження зарубіжного досвіду організації та здійснення громадського контролю за діяльністю органів державної влади та місцевого самоврядування. Для досягнення поставленої мети необхідно виконати наступні завдання: проаналізувати позитивний досвід зарубіжних країн у сфері організації та здійснення громадського контролю; узагальнити проаналізований досвід та виявити плюси та мінуси правових інструментів громадського контролю, що застосовуються в зарубіжних країнах; визначити можливість впровадження позитивного досвіду зарубіжних країн у сфері громадського контролю в українську юридичну практику.

Для написання наукової статті використовується система філософських, загальнонаукових та спеціально-юридичних методів дослідження. Особливу роль відведено методології порівняльного правознавства, враховуючи специфіку даної статті та прийомам логічного методу для аналізу позитивного досвіду зарубіжних країн. Метод юридичного моделювання використовується для визначення можливості впровадження в Україні позитивного зарубіжного досвіду у сфері громадського контролю.

По-перше, розглянемо досвід США, країни, яка вважається певним еталоном демократії та ефективного громадського контролю за діяльністю органів державної влади та місцевого самоврядування.

Серцем американської та й будь-якої іншої демократії є повноцінна активна участь народу в прийнятті державних рішень.

Стрижнем цієї системи є можливість притягнення звичайними громадянами державних діячів до відповідальності за їхні дії. Цей важливий демократичний процес, відомий як „прозорість”, було втілено в багатьох формах. Усі ці форми дають зацікавленим громадянам змогу відкрито спостерігати за діяльністю урядових структур та не допускати, щоб вона перебувала під покривом таємності.

Принципи, що лежать в основі прозорості діяльності урядових структур, втілені у фундаментальних доктринах, якими Сполучені Штати керувалися з моменту свого утворення, включаючи Декларацію Незалежності та Конституцію. З часом сформувалась така сукупність законів, правил та прецедентів, яка забезпечила звичайним громадянам можливість одержувати інформацію про основні зустрічі державних посадових осіб, можливість вимагати і одержувати державні документи та робити свій внесок при прийнятті урядом рішень та законодавчих актів. Принципи прозорості різною мірою вкорінилися на місцевому рівні, на рівні штатів та на федеральному рівні.

У Сполучених Штатах прозорість судового процесу, що було переважно запозичено із англійського звичаєвого права, забезпечила право громадян на публічне судочинство. Подібним чином Конгрес США впродовж свого існування надав можливість як широкому колу громадян і організацій впливати на його діяльність, так і можливість здійснювати критичний аналіз експертами, посадовими особами та громадянами під час проведення „слухань” із запропонованих законодавчих актів або важливих питань.

Окрім того, прозорість спостерігається і в роботі різноманітних „галузевих виконавчих органів” федерального уряду, які є підзвітними Президентові Сполучених Штатів Америки. Усе – від харчових продуктів до автомобілів, навколишнього середовища, повсякденного життя громадян – зазнає різноманітного впливу внаслідок рішень, що

приймаються цими органами. Громадяни ж отримують все більше і більше можливостей впливу на процес формування політики виконавчої влади. Деякі групи намагаються одночасно впливати на всі три гілки федеральної влади – судову, законодавчу та виконавчу.

Загалом, громадяни США можуть брати участь у політичному житті настільки, наскільки вони самі бажають. Деякі активно займаються справами, у яких вони зацікавлені, як незалежні особи або, частіше, стають учасниками об'єднань, що утворюються для обстоювання однієї чи більше справ. Інші дуже рідко долучаються до цієї діяльності або лише висловлюють своє занепокоєння у випадках виникнення особистих проблем.

Основний спосіб притягнення державних лідерів до відповідальності, яким можуть послуговуватися громадяни, полягає в їхній участі у виборах і виконанні ними обов'язків присяжних у суді. Але ці способи не є вичерпними. У Сполучених Штатах, а також в інших демократичних країнах громадяни можуть щоденно, а не лише в день виборів, впливати на діяльність урядових структур. Може і повинен існувати широкий спектр інших можливостей для забезпечення того, щоб виборні та призначені державні посадовці несли відповідальність перед народом.

У Сполучених Штатах, коли посадові особи виконавчої гілки влади збираються для спільного розв'язання урядових питань, від них часто вимагається завчасно оголошувати про проведення таких зібрань та проводити їх у спосіб, що був би відкритим для народу. Закон, що лежить в основі цієї практики, було названо „Законом сонячного світла”, він набув чинності 1976 року і сприяє прийняттю кращих, більш відкритих рішень. Крім того, політика, що випливає із цього закону, сприймається як справедлива, оскільки вона враховує інтереси багатьох сторін. Подібні закони існують по всій країні на рівні окремих штатів.

У багатьох випадках громадянам дозволяється не просто брати участь у публічних зустрічах, а й давати свої зауваження під час таких зустрічей.

Найпоширенішим серед громадян способом вираження їхніх точок зору є написання листів або надсилання електронних повідомлень на ім'я виборних посадових осіб. Для членів Конгресу (сенаторів та конгресменів) отримання тисячі поштових повідомлень на день з важливих питань є звичною справою. Люди, що об'єднуються для обстоювання будь-якого питання, започатковують багато „кампаній з листування”. До таких груп можуть входити бізнесмени, представники духовенства або трудового колективу. Вони можуть займатися також питаннями захисту навколишнього середовища чи охорони здоров'я. Крім того, вони зустрічаються із законодавцями, щоб „лобіювати” їх особисто.

Прозорість американських урядових структур відображається також у правилах, які є обов'язковими для людей, що обіймають державні посади. Згідно із законом, кандидати, які прагнуть бути обраними до Конгресу або на пост Президента, зобов'язані подати детальні звіти про рівень їхніх доходів та витрат. Від кандидатів вимагається надання інформації про всіх осіб та всі групи, які вносять на їхній рахунок суми понад 200 доларів. Також існує закон, який обмежує суму, що може бути безпосередньо надана окремою особою кандидатові.

Метою цих правил, в ідеалі, є обмеження впливу на політиків з боку багатих осіб та потужних груп. Подібним чином керівні особи федерального уряду зобов'язані подавати фінансові звіти після їх обрання або призначення на відповідні посади. У цих звітах вищі керівні особи повинні вказати природу і обсяг належних їм фінансових засобів, аби уникнути будь-якого конфлікту інтересів з їхньою діяльністю.

Фінансова інформація оприлюднюється в тих засобах масової інформації, які захищено від цензури уряду Першою поправкою до Конституції США.

Американці застосовують усі ці види підзвітності для того, аби свідомо скористатися своїм правом голосу. Впродовж років, завдяки новим законам та покращенню доступу до інформації, громадянам стало легше, зокрема, отримувати інформацію від органів виконавчої влади та впливати на ті „їхні дії, що стосуються широких кіл населення”.

Вимога про надання документації. На підставі федерального закону, що набув чинності 1966 року, американці можуть вимагати від різноманітних органів, відділів федерального уряду та збройних сил надати їм копії відповідних документів, розробка яких ведеться цими органами та відділами. Після набуття чинності Закон „Про свободу інформації” став одним із найпопулярніших інформаційних важелів. Історики, журналісти, працівники освіти, приватні компанії, зацікавлені групи громадян та звичайні люди застосовували цей закон для вивчення документів, які в протилежному випадку зберігалися б як секретні. Подібні закони існують і на рівні штатів. Нині завдяки Інтернету доступ до цієї інформації ще більше полегшився.

Багато документів публікуються в електронному вигляді групами зі спільними інтересами та урядом. Наприклад, Федеральне бюро розслідувань публікує матеріали зі справ, щодо яких часто подаються запити, на своїй веб-сторінці (www.fbi.gov).

Закон „Про свободу інформації” забезпечує американцям вищий ступінь доступу до інформації про діяльність уряду США.

У „Федеральному реєстрі” – газеті, що випускається кожного робочого дня, американці можуть ознайомитися із правилами і положеннями, які пропонуються федеральними органами управління, перед їх прийняттям.

Федеральні органи управління зобов’язані публікувати у „Федеральному реєстрі” повідомлення з певних основних політичних питань, і, відповідно до законодавства, будь-хто може висловити зауваження щодо запропонованих політичних змін. Зазвичай такі зауваження подаються в письмовій формі, але часто існує можливість висловити свою думку засобами електронної пошти або особисто на відкритому засіданні.

У кожному повідомленні, що публікується у „Федеральному реєстрі”, громадянам даються інструкції щодо того, як вони можуть подавати свої коментарі та зауваження. Термін їх подання становить від 30 до 90 днів. При цьому забороняється ігнорувати будь-які пропозиції чи критику. Після опублікування остаточного варіанта будь-якого акта у „Федеральному реєстрі” органи управління повинні врахувати коментарі та зауваження, одержані від громадян, і описати зміни, які було внесено у зв’язку із цими коментарями та зауваженнями.

Окрім подання коментарів та зауважень до існуючих підзаконних актів, громадянин або організація можуть подавати клопотання на захист нової політики, якої мають дотримуватися органи управління.

Багато зацікавлених громадян і організацій щодня проглядають „Федеральний реєстр” на предмет своїх інтересів. Копії видання можна отримати в громадських бібліотеках, коледжах та в Інтернеті (www.access.gpo.gov).

Закон „Про свободу інформації” та видання „Федеральний реєстр” – це два важливі інструменти, що все частіше застосовуються американцями для забезпечення прозорості процесу управління. Інформація, яку вони одержують з цих джерел, часто виливається в зміни державної політики [2].

Показовими є систематичні соціологічні опитування щодо рівня довіри Президенту США, іншим органам влади, оцінки певних законів чи програм та дій адміністрації. Важливим інститутом громадського контролю в США є виборність суддів місцевих

суддів після спливу одного року перебування їх на посаді за призначенням губернатора штату. Вказаний досвід, на нашу думку, реально і доцільно впровадити в Україні, адже проведена судова реформа залишила відкритим питання щодо здійснення громадського контролю за суддями.

Як відзначає А.С. Крупник, не можна оминати увагою досвід створення і діяльності консультативно-дорадчих органів в інших державах світу, де громадські ради є реальною силою, і як виразники голосу громадськості забезпечують прозорість роботи державних органів і роблять цю роботу більш ефективною. Громадські ради, в основному, створюються спеціальними декретами, ухвалами або наказами місцевих та національних державних органів. Детальний склад, порядок формування, оновлення складу, функції і порядок роботи громадських рад встановлюється їхніми статутами та регламентами. Члени ради можуть обиратися, призначатися державним органом або ставати членами ради шляхом повідомлення. Деякі ради формуються за змішаним принципом, коли частина членів призначається державними органами, а частина – обирається, як, наприклад, це має місце в Порто-Аллегре, Бразилія. До речі, ця система формування Ради виявилася настільки ефективною, що її перейняли і адаптували інші країни, такі як Франція (у місті Сен-Дені), Іспанія (у місті Барселоні), Канада (у місті Торонто), Бельгія (у місті Брюсселі). Поширеною є практика надання можливості для самовисування будь-яким охочим своєї кандидатури для участі в громадських радах. Такий порядок передбачається, наприклад, у Пріоритетних радах м. Дейтона, США.

Призначення членів ради як основний метод формування громадської ради характерний для експертних рад. Наприклад, членів Датської ради з інвалідності призначає міністр соціальних справ: половину – по рекомендації Датської ради організацій інвалідів, інших – по рекомендації місцевих влад та міністрів. Прикладом набуття членства шляхом повідомлення є Громадська консультаційна рада при мерові міста Саратова (Росія) членом якої заявник стає після перевірки координаційною групою на відповідність формальним вимогам його заяви та інших необхідних документів.

Як правило, рішення громадської ради мають консультативний характер для державних органів, при яких вони створені, хоча іноді громадські ради можуть прямо впливати на їхні рішення. Прикладом цього є Наглядові комітети Болівії, створені для підтримки зв'язку між територіальними організаціями громадян і муніципальним урядом при контролі використання муніципальних ресурсів. Іншим прикладом прямого впливу на роботу державних органів є Оперативна група Сан-Франциско, яка виступає як арбітр між особою, якій відмовлено в отриманні державного документа, та зберігачем цих документів.

Члени громадських рад, як правило, здійснюють свої повноваження безкоштовно. Проте члени, що призначаються державними органами, часто отримують компенсацію, якщо вони не є державними службовцями. Наприклад, члени Консультативної ради з глобальних змін у навколишньому середовищі при федеральному уряді Німеччини отримують компенсацію за свій час і понесені витрати, пов'язані з переїздами. Іншим прикладом є Національна консультаційна рада з питань старіння Канади, голова і члени якої також отримують гонорар у розмірі, відповідно, 250 і 175 доларів за день роботи в Раді. Громадські ради, в основному, фінансуються органами, що їх створюють, за рахунок коштів бюджету відповідно до встановлених нормативів.

Результативність дорадчої демократії добре видно на прикладі м. Фенікса, штат Аризона, США, який домогся міжнародного визнання і був названий „містом із найбільш досконалою системою управління” за відмінну роботу органів місцевого самоврядування в забезпеченні активної участі населення в діяльності адміністрації. У 80 радах і комісіях, що діють у місті, на добровільних засадах працюють понад 900

чоловік. Регулярно проводяться публічні слухання і збори в округах. Так, у 1988 році, коли виборці Фенікса схвалили пропозицію щодо виділення 1 млрд. дол. на капітальну модернізацію міста, понад 250 городян брали участь у роботі різних піклувальних комітетів, вивчаючи потреби в капіталовкладеннях до окремих складових міської системи житлово-комунального господарства. Кожен комітет розглянув пропозиції міської адміністрації, ретельно проаналізував окремі проекти, заручився додатковою підтримкою населення, а потім обнародував свої рекомендації, які ухвалила міська рада. Виборці залишилися задоволені тим, що проекти капіталовкладень були ретельно вивчені комітетами громадян, а відтак не стали просто списком побажань, підготовлених чиновниками, оскільки схвалені проекти розподілу капіталовкладень містили в собі тільки ті пункти, що були найбільш потрібні городянам.

Заслуговує на увагу зважена оцінка сильних і слабких сторін участі органів громадського самоврядування в процесах дорадчого управління Д. Челмерса (США). Він зазначає, що державні установи, депутати, партії, які за допомогою органів громадського самоврядування збирають статистику, проводять опитування і дискусії, у кінцевому рахунку структурують ідеї, які повсякчас змінюються. Тому, на думку вченого, головне значення впливу органів громадського самоврядування на політику і демократичне управління полягає саме в їх участі в пізнавальній діяльності влади в рамках політичного процесу, а не тільки в прямому відстоюванні ними власних ідей. Крім того, під час політичних дебатів політики та урядовці використовують напівправду і маніпульовальну інформацію. У таких ситуаціях органи громадського самоврядування, виступаючи з позицій суспільних інтересів, можуть відігравати роль арбітрів. Але це не означає, звичайно, що всі органи громадського самоврядування дійсно володіють достовірною інформацією або використовують її ефективно. Вони можуть отримувати недостовірну інформацію або подавати її в такий спосіб, що перешкоджатиме прийняттю рішень або виводитиме цей процес за межі 9 демократичних норм. Крім того, це знання може бути ідеологічно „викривленим”. Зокрема, засоби масової інформації, які над усе полюбляють сенсації, частіше сприяють розголосу саме екстремістських думок, а не тих фактів, що могли б дати більш точний опис ситуації. Та й не всі публічні зібрання підпадають під визначення дорадчих, оскільки нерідко вони проводяться в конфронтаційному стилі і скоріше ведуть до посилення непорозуміння, аніж знаходження консенсусу [3].

Не зайве звернути увагу на міжнародний досвід громадського контролю у сфері охорони здоров'я. Наприклад, Громадські ради охорони здоров'я у Великій Британії (Community Health Councils) є самостійними, легітимними органами, створеними для репрезентації інтересів громадськості в діяльності системи охорони здоров'я на місцевому рівні. Членів рад висувають місцеві об'єднання й організації громадян. Ради, фактично інтегровані в усі структури охорони здоров'я на конкретній адміністративній території, можуть ретельно перевіряти всі організації й напрями системи охорони здоров'я, їх члени мають право відвідувати лікарняні палати, центри здоров'я та клініки, розмовляти з будь-якою особою в цих закладах [1].

Увагу привертає досвід реформування Міністерства внутрішніх справ Грузії щодо здійснення громадського контролю.

По-перше, інноваційною є ідея перебудови самих будівель підрозділів МВС Грузії. Вітражі будівель зроблені із суцільного скла, тобто абсолютно прозорі. Це сприяє не тільки психологічному сприйняттю грузинської поліції як прозорого та об'єктивного державного органу, але й напряму забезпечує громадський контроль за діяльністю правоохоронців. Так, пересічні громадяни прямо з вулиці можуть побачити процес допиту підозрюваного, інші слідчі дії. Така прозорість унеможливорює протиправну поведінку поліцейського і гарантує особисту безпеку та недоторканість затриманої особи.

По-друге, доцільним було створення радіоцентру в Міністерстві внутрішніх справ Грузії, оператори якого готові допомогти громадянам і підтримувати з ними цілодобовий зв'язок. На відміну від звичайної служби „02”, оператори якої тільки приймають повідомлення про пригоди та злочини, радіоцентр надає різносторонню консультативну допомогу громадянам, виступаючи службою допомоги суспільству. Це дозволяє здійснювати ефективну профілактику злочинності, запобігати іншим правопорушенням. Оператор не просто приймає повідомлення, а підтримує постійний зв'язок з абонентом, надаючи своєчасні поради і узгоджуючи дії громадянина із діями співробітників поліції.

По-третє, важливу роль у забезпеченні громадського контролю зіграла масштабне матеріально-технічне переоснащення поліції Грузії. Встановлення відеокамер спостереження на більшості вулиць та перехресть дозволило здійснювати цілодобовий моніторинг та фіксування правопорушень у відеозаписах, що зберігаються на серверах спеціальної служби МВС Грузії. Правопорушник, який не визнає свою провину в правопорушенні, може зайти на офіційний веб-сайт МВС Грузії та подивитися відеозйомку свого правопорушення. Це ж, у свою чергу, впливає і на самого поліцейського, який під час здійснення процесуальних дій розуміє, що також знаходиться в полі дії відеокамери, і всі його дії фіксуються на відомчому сервері [4].

Таким чином, враховуючи позитивні результати вищеописаних реформ у вигляді значного підвищення поваги до співробітників поліції та зменшення кількості правопорушень і фактів корупції в Грузії, варто запозичити наведений позитивний досвід для впровадження в Україні.

Таким чином, ми проаналізували позитивний досвід ряду зарубіжних країн у сфері організації та здійснення громадського контролю та можливості його впровадження в Україні. Найбільшу увагу привертає позитивний досвід Грузії щодо реформи правоохоронних органів у контексті удосконалення громадського контролю за їх діяльністю. Зазначені елементи громадського контролю за діяльністю поліції в Грузії заслуговують на запозичення і впровадження в українську юридичну практику. Обсяг наукової статті не дозволяє проаналізувати увесь спектр світових досягнень у зазначеній сфері, це ми плануємо здійснити в рамках дисертаційного дослідження. Постійний рух науково-технічного прогресу, розвиток юридичної теорії і практики в зарубіжних країнах обумовлюють перспективність подальшого наукового дослідження даної тематики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Глуховський В.В. Роль громадськості в реалізації прав громадян і пацієнтів у системі охорони здоров'я: міжнародний досвід створення системи громадської охорони здоров'я для України / В.В. Глуховський, Н.Г. Гойда // Охорона здоров'я України. – 2003. – № 4. – С. 27.
2. Кац Е.М. Принцип прозорості урядових структур: як громадяни Сполучених Штатів впливають на державну політику / Е.М. Кац. – К.: б.и., 2000. – 12 с.
3. Крупник А.С. Громадські ради: зайвий тягар чи опора влади? / А.С. Крупник / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/tppd/2008-4/R_2/09kashov.pdf.
4. Reforms at the Ministry of Internal Affairs. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.police.ge/index.php?m=196>.